

Koude winters, arme bomen?

Het leven zoals het was: warm blijven tijdens de Tweede Wereldoorlog

Dat het leven tijdens de Tweede Wereldoorlog geen pretje was, is bij iedereen bekend. De sluimerende angst tijdens de bezetting, de strenge regels die het sociale leven beperkten (verduistering, avondklok,...), maar ook de impact op de dagelijkse basisbehoeften. Door de voortdurende strijd werd in de meeste bezette landen de rantsoenering ingevoerd. Door het systeem van 'bonnen' behoorde een sappige biefstuk of een bakje troost vrij snel tot de herinneringen aan het leven van voor de oorlog. Luxeproducten waren niet langer verkrijgbaar.

wintermaanden echter het meest onder leed, was het gebrek aan brandstof. De verstrekte voorraad steenkolen, rond de 150 à 250 kilogram² per drie maanden voor een gemiddeld gezin, voldeed meestal niet. Deze thematiek kwam ook meermaals aan bod op de affiches van Winterhulp³.

In de oorlogsjaren werden dan ook veel kolentreinen beroofd. Als gevolg van de toenemende strenge bewaking door Duitse militairen, werden deze diefstallen steeds gevaarlijker. Om het tekort deels op te vangen, werd er eveneens slam (steenkoolgruis) of spriet (fossielhout) geleverd, maar beide grondstoffen waren van inferieure kwaliteit en gaven weinig warmte. De bevolking trok dan ook massaal de bossen in. Het sneuvelen van twijgjes en bomen leidde tot een verbod op houtkap en overtredingen werden - althans op papier - zwaar gestraft. In werkelijkheid knepen veel agenten een oogje toe.

Bevoorradingbon aan Winterhulp - Lommel voor klotkolen (keuken).¹

Tallose gezinnen hadden dus tijdens de jaren '40-'45 een gebrek aan voedsel, degelijke kleding en verwarming. Op het platteland konden de rantsoenbonnen gelukkig aanvullen met eigen producten. De zwarte markt was eveneens een bron van extra levensmiddelen, natuurlijk tegen woekerprijzen. Waar men tijdens de strenge

Donderdag 8 Juni 1944
BOOMEN GESTOLEN

NINOVE - De h. Leon Cobbaert bezit een boschje gelegen Kipsteek te Ninove waar onbekenden tijdens den nacht er in geslaagd zijn 11 groote boomen tot tegen den grond af te zagen en deze mede te nemen, zonder een verder spoor achter te laten.

Artikel uit de krant *Het Algemeen Nieuws*⁴

Lommel was geen uitzondering. Dat bewijst het verhaal van de 71-jarige J. Van den Broek uit Lommel, Blauwe Kei⁵. Betrapt op het kappen en meenemen van een “groene acaciaboom van 5m. lengte”, werd hij naar het vredegerecht verwezen. Door de rechter werd hij bij verstek veroordeeld tot het betalen van een boete of 1 dag gevangenisstraf. Tot zover weinig bijzonder. Alleen al dat jaar vinden we namelijk 66 rechtszaken terug die het kappen van bomen behandelen, met boetes tot 263 frank of het equivalent van 10 dagen opsluiting.

Dankzij een bijlage bij de oorspronkelijke akte kunnen we echter het persoonlijk verhaal achter dit beknopte feitenrelaas achterhalen. In een genadeverzoek, gericht aan de koning, vraagt de beschuldigde om een kwijtschelding van zijn straf. Hij beschrijft de omstandigheden van zijn misdaad en verontschuldigt zich, wegens zijn hoge leeftijd en de afstand tot het gerechtsgebouw in Neerpelt, voor zijn afwezigheid bij de uitspraak. Met alle eerbied vraagt hij dan ook nederig dat de vorst zich om zijn zaak bekommert en aarzelt hierbij niet om zijn hoge leeftijd te benadrukken. In dit kort briefje bevestigt de beklagde de moeilijke omstandigheden van die periode, zelfs na de bevrijding. Het gebrek aan kolen of het ontbreken van gas en elektriciteit was immers met de komst van de geallieerden niet opgelost. Aangezien de gepensioneerde arbeider en zijn vrouw “moesten koken” had hij er niets beters op gevonden dan een afgeknakt “boompje” mee naar huis te nemen. Hoe dit kleine stronkje tijdens het proces plots een 5 meter hoge boom

was geworden, verklaart hij niet. Evenmin vertelt de beklagde hoe hij als 71-jarige zijn buit thuis heeft gekregen. Wie het genadeverzoek leest, kan nochtans weinig anders dan sympathie voelen voor deze oude rakker.

Dit verhaal is natuurlijk het beste bewijs dat het de moeite loont om wat vaak als weinig interessante en summiere dossiers worden beschouwd - de akten van het vredegerecht - in detail te bekijken. Wie weet ontdek je een grappige of spannende persoonlijke anekdote die je een blik gunt achter de schermen...

Het volledige genadeverzoek van J. Van den Broek aan de koning:

Sire

*Met deze neem ik de eerbiedige
vriehijd een genadevraag te sturen.
Ik zijn met mijn vrouw hondert vier
en vijftig jaar*

*Ik zijn door de politierechtbank
van Neerpelt tot 'k geloof 500 fr
om een boompje dat door een tank
of auto omgereden was voorts
afgedaan en medegenomen. 't Was
in september*

*We hadden geen kolen of gas noch
electric*

Wij moesten koken

*Ik zijn aangezien mijn hoogen
ouderdom niet op het gerecht
geweest aangezien de moeilijke
corespondentie*

Ik woon er 16 Km van af

*Ik hoop genadige
Alsdan Uwe goede Edelmoedigheid
onze hooge ouderdom zult in acht
nemen.*

*Aanvaard intusschen Sire
de verzekering onzer
oprechte vaderlandsche groeten*

Evelien D' HAESE

Affiches van Winterhulp³.

Noten

1. Archief Winterhulp Lommel, Rijksarchief Hasselt.
2. *Hasselts Erfgoed Lexicon*. In: <<http://www.hasel.be/nl/content/5551/bombardementen-op-kuringen-en-schimmen-uit-kuringen-sint-jansheide-schimmen-tuilstokrooie-warm-aanbevolen.html>>.
3. Zie databank afbeeldingen Universiteitsbibliotheek Gent: nummers BIB.AFF.A.000034 en BIB.AFF.A.000035.
4. *Kort nieuws uit de oorlogsjaren 40-45*. In: <http://www.eclecticsite.be/oorlog.htm#a37>.
5. Zie bijlagen bij de Akte van het vredegerecht, n° 250, Kanton Neerpelt, jaar 1945.